
УДК 331.52-0536(477)

ДИСПРОПОРЦІЇ МОЛОДІЖНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Ю. В. Іриневич,
*аспірант кафедри статистики,
ДВНЗ “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”*

Анотація. Стаття присвячена дослідженню молодіжного ринку праці, за результатами статистичного аналізу визначено основні тенденції зайнятості молоді, а також рівня безробіття. Крім того, розглянута діяльність державної служби зайнятості, спрямованої на працевлаштування молоді.

Ключові слова: молодіжний ринок праці; зайнятість; безробіття; працевлаштування.

Аннотация. Статья посвящена исследованию молодежного рынка труда, по результатам статистического анализа определены основные тенденции в занятости молодежи, уровня безработицы и деятельности государственной службы занятости, направленной на трудоустройство молодежи.

Ключевые слова: молодежный рынок труда; занятость; безработица; трудоустройства.

Annotation. The article deals with the youth labor market, according to the results of the statistical analysis the basic trends in youth employment and the problems of youth – graduates in terms of political and economic crisis employment are determined. It stresses the essence of the youth labor market and the role of youth in the national labor market and the laws of its functioning. The problems of imbalance (discrepancy) between supply and demand at the stage of forming queries of labor market future employees and employers, which results in a quite a large variation per one vacancy for professional groups in Ukraine, are held.

The article stresses the most priority areas of youth employment, considers urgent problems of youth unemployment that occur due to the mismatch of level and quality of education to modern professional requirements, lack of practical experience, overstated needs of young people and discrepancy of their employers proposals increase tension on the labor market.

In addition, it examines the activity of the State Employment Service to provide productive employment of youth and social protection of young unemployed people (providing informational, counseling and career guidance services, creating jobs bank and finding suitable workplace, promoting employment of citizens, including by

business organization, professional organization Training, training the unemployed, organization and financing of public works, unemployment benefits).

Keywords: youth labor market; employment; unemployment; employment.

Постановка проблеми. Соціально-економічне й духовне відродження України неможливе без концентрації уваги та зусиль на вирішенні проблем молоді як майбутнього країни, гаранта суспільно-економічного прогресу, адже непопушною істиною є те, що подальший розвиток суспільства чи не найбільшою мірою залежить від забезпечення гідних стартових умов для життєдіяльності молодих поколінь [7]. Попри деклароване усвідомлення цієї істини, більшість країн світу має низку невирішених молодіжних проблем, серед яких особливою актуальністю вирізняється проблема молодіжного безробіття.

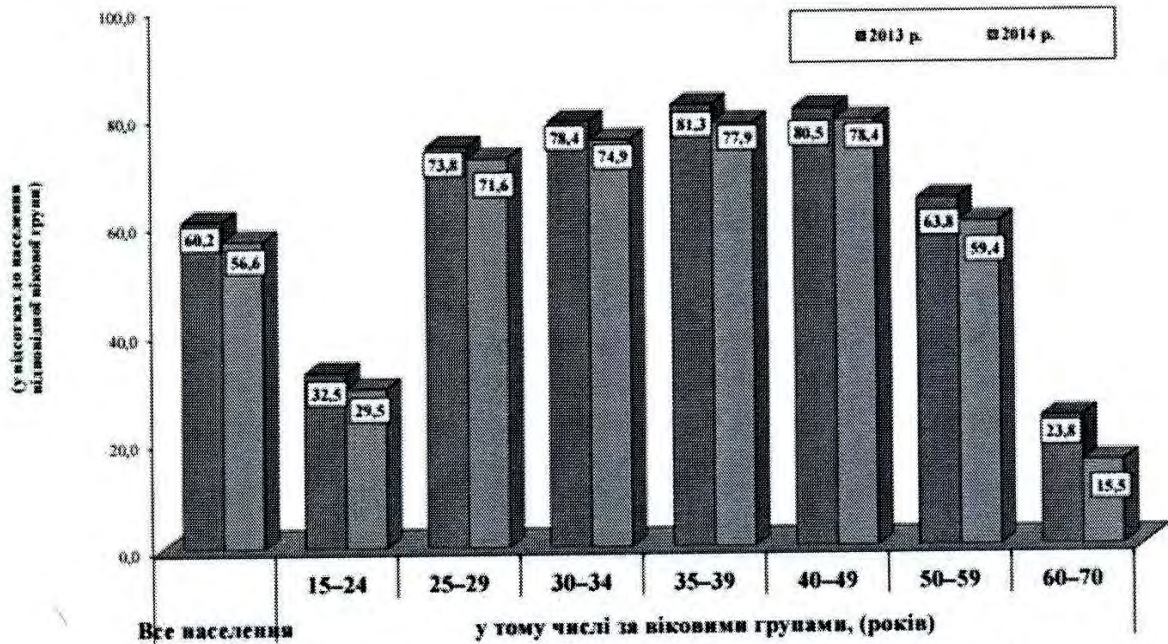
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різнобічних аспектів формування та розвитку молодіжного ринку праці присвятили свої роботи відомі зарубіжні науковці, зокрема Р. Джекман, Р. Леярд, К. Маккенн, Д. Мортенсен, Р. Філер, Д. Хаммермеш, Х. Холзер та ін. Серед вітчизняних учених проблемами забезпечення ефективної зайнятості молоді займалися З. Бараник, І. Бондар, М. Долішній, Т. Заяць, Т. Кір'ян, Е. Лібанова, Л. Лісогор, Л. Ткаченко, Л. Шаульська, В. Онікієнко, В. Покришук, І. Петрова та ін.

Метою дослідження є статистичний аналіз молодіжного ринку праці України, визначення основних тенденцій і закономірностей його функціонування за 2013–2014 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молодіжний ринок праці – найбільш складний сегмент національного ринку праці. Саме молоді люди, завдяки своїй мобільності та високому інтелектуальному потенціалу, є головною рушійною силою сучасного світу, мають можливість впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства та держави. Комплекс невирішених питань ускладнюється недостатнім рівнем державних гарантій щодо надання першого робочого місця, а невідповідність рівня та якості отриманої освіти сучасним професійним вимогам, відсутність практичного досвіду роботи, необґрунтовано завищені запити молоді та їх невідповідність пропозиціям роботодавців посилюють напругу на ринку праці та призводить до безробіття серед молоді.

За даними Державної служби статистики, у 2014 році рівень зайнятості серед осіб у віці 25–29 років становив 71,6% та був вищим, ніж в середньому серед всіх вікових груп (56,6%), а серед осіб віком 15–24 роки цей показник склав лише 29,5% (рис. 1, за даними [6]).

Низький рівень зайнятості таких осіб обумовлений тим, що молодь у такому віці навчається та не має стійких конкурентних переваг на ринку праці. Також спостерігалось зниження рівня зайнятості у 2014 році порівняно з 2013 роком на 3,6 п. п. в цілому та на 3,1 п. п. серед молоді.

Рис.1. Рівень зайнятості населення за віковими групами в Україні за 2013–2014 рр.

Високий рівень молодіжного безробіття небезпечний своїми економічними і соціальними наслідками, які зачіпають інтереси як самої молоді, так і всієї держави. Саме цим спричинена об'єктивна потреба у державному регулюванні молодіжного безробіття, спрямованому на вирішення цієї проблеми та забезпечення зайнятості молоді, її соціального захисту, а також збереження і розвитку трудових ресурсів країни.

Зростання конкурентоспроможності молоді та її адаптаційного потенціалу об'єктивно зумовлює необхідність поглиблення методологічних засади оцінки структурно-динамічних зрушень на ринку праці, інтегрованості її у сформований соціально-економічний простір, а також розробки методичних засад прогнозування цих процесів. В Україні мережа державних інституцій, що надають послуги з питань праці та молодіжної політики, є досить розвинутою структурою.

Ефективність діяльності служби зайнятості щодо забезпечення продуктивної зайнятості молоді та соціального захисту безробітної молоді багато в чому визначається точністю прогнозування тенденцій розвитку національного ринку праці та його сегментів. Необхідність удосконалення цієї діяльності викликана посиленням дисбалансу між потребами економіки в працівниках певних професій і підготовкою спеціалістів навчальними закладами, що проявляється в зростанні навантаження незайнятого населення на вільні робочі місця (вакантні посади) за професійним групами (табл. 1, за даними [6]). Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією є фактором,

Попит і пропозиція робочої сили за професійними групами в Україні за 2013–2014 рр.

Професійні групи	Потреба роботодавців у працівниках для заміщення вільних робочих місць (вакантних посад), тис. осіб		Навантаження зареєстрованих безробітних до 35 років на 10 вільних робочих місць, (вакантних посад), осіб	
	2013 р.	2014 р.	2013 р.	2014 р.
Усього	42,5	35,3	110	145
Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)	3,8	2,7	131	219
Професіонали	7,2	5,2	57	94
Фахівці	4,8	4	94	126
Технічні службовці	1,3	1,4	203	202
Працівники сфери торгівлі та послуг	5,4	5	124	147
Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства	0,4	0,4	532	671
Кваліфіковані робітники з інструментом	8,3	6,4	67	92
Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин	5,5	5,2	167	180
Найпростіші професії	5,8	5	121	147

що обмежує як можливості працевлаштування безробітних, так і задоволення потреб роботодавців у працівниках.

Впродовж 2014 року спостерігалось скорочення потреби роботодавців у працівниках усіх професійних груп, крім технічних службовців, а найбільше – у законодавцях, вищих державних службовцях, керівниках, менеджерах (управителях) – на 29,3% і професіоналах – на 28,5%. Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) у цілому по країні збільшилося зі 110 осіб на кінець 2013 р. до 145 осіб на кінець 2014 р.

Пропозиція освітніх послуг складається в умовах певної невизначеності щодо майбутнього попиту на працівників окремих професій. У результаті на ринку праці формується певний дисбаланс між попитом і пропозицією ще на стадії формування запитів суб'єктів ринку праці майбутніх найманих працівників і роботодавців. Результатом такого розриву є досить велика варіація навантаження на одне вільне робоче місце за професійними групами по Україні, яка в 2013–2014 рр. коливалася від шести осіб за категорією “кваліфіковані робітники з інструментом” та “професіонали” до 22 осіб за категорією “законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі)”.

Ситуація на регіональному ринку праці також підтверджує невідповідність у заявленій кількості вільних вакансій і чисельності безробітних на одне робоче місце за відповідними спеціальностями. Так, кінець 2014 року по Харківській області на 17 вільних вакансій за професією менеджер зі збуту претендувало 222 безробітні особи з відповідною спеціальністю (тобто дефіцит вакансій становив 205 одиниць). Інші найбільш популярні в теперішній час спеціальності серед випускників навчальних закладів також мають значний дефіцит, зокрема: на 552 безробітних з професією бухгалтер припадає 24 вільні вакансії, на 10 вакансій за спеціальністю економіст приходилось 211 осіб, що перебували на обліку, на п'ять вакансій оператора комп'ютерного набору приходилось 185 осіб. Дефіцит у кваліфікованих кадрах відчувається і за вакансіями фахівців із соціальної роботи, де на 27 вакансій на обліку претендувало лише дев'ять осіб з відповідною професією.

Проводячи дослідження з питання зайнятості молоді, важливо звернути увагу на статистику звернень молоді до центрів зайнятості та рівня їх працевлаштування. Серед безробітних у віці до 35 років, зареєстрованих у державній службі зайнятості, які мали професійний досвід: кожний п'ятий раніше працював в оптовій та роздрібній торгівлі, у переробній промисловості працювало 17,1% молодих осіб; у сільському, лісовому та рибному господарстві – 16,5%; у сфері державного управління й оборони – 9,0%; у фінансовій та страховій діяльності – 7,8%. Для подолання проблеми безробіття, зокрема серед молоді, державною службою зайнятості здійснюються заходи активної політики сприяння зайнятості населення: надання інформаційних, консультаційних та професійно-орієнтаційних послуг, створення банку вакансій та пошук підходящої роботи, сприяння в працевлаштуванні громадян, у тому числі шляхом організації під-

приймницької діяльності, організація професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації безробітних, організація і фінансування громадських робіт, виплата допомоги по безробіттю. За направленням служби зайнятості протягом 2014 року працевлаштувалися 343,8 тис. осіб з числа молоді, зокрема 211,4 тис. безробітних.

На кінець 2014 року знайшли роботу 70,8 тис. молодих громадян, в тому числі 43,5 тис. безробітних. Серед молодих осіб, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню (молодь, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах; яка звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби, і яка вперше приймається на роботу) державною службою зайнятості у 2014 році працевлаштовано 7,0 тис. осіб. На перше робоче місце працевлаштувалися 236 таких осіб. Крім того, при наданні молодій людині першого робочого місця роботодавцю компенсуються фактичні витрати в розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за відповідну особу.

У 2014 році з наданням компенсації роботодавцям працевлаштовано 666 осіб з числа молоді, яка вперше приймається на роботу та має додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню. Для розвитку й підтримки підприємницької ініціативи серед безробітних, державною службою зайнятості здійснюється фінансування виплати допомоги по безробіттю одноразово для організації підприємницької діяльності. Понад 9 тис. молодих осіб протягом 2014 року організували підприємницьку діяльність за рахунок виплати допомоги по безробіттю одноразово, що на 15% більше, ніж у 2013 році.

Профорієнтаційними послугами у 2014 році охоплено 1,0 млн осіб у віці до 35 років, у т. ч. 636,7 тис. безробітних. Крім того, профорієнтаційні послуги отримали 1,2 млн. осіб, які навчаються в навчальних закладах різних типів. У I кварталі 2015 року 343 тис. молодих осіб охоплені профорієнтаційними послугами, з яких майже 80% безробітних. А також профорієнтаційні послуги отримали 232 тисяч учнів різних навчальних закладів. Професійне навчання протягом 2014 року проходили 80,4 тис. безробітних, у віці до 35 років.

Державна служба зайнятості надає можливість тимчасового працевлаштування як безробітним, так і особам зайнятим трудовою діяльністю. Так, однією з дієвих форм матеріальної підтримки безробітних, надання можливості закріплення на робочому місці – є організація громадських та інших робіт тимчасового характеру. Протягом 2014 року у таких роботах взяли участь 75,0 тис. молодих осіб, зокрема 73,0 тис. безробітних. У I кварталі 2015 року у громадських та тимчасових роботах взяли участь майже 16 тис. молодих осіб, зокрема 15 тис. безробітних.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Ринок праці на сучасному етапі розвитку суспільства характеризується підвищенням рівня безробіття всіх категорій населення. Особливо це стосується молоді, яка найбільше представлена в когорті безробітних. Ця ситуація потре-

бує негайного втручання з боку держави та відповідальних державних органів виконавчої влади, оскільки молодь є тією групою суспільства, яка має великий трудовий потенціал, крім того, вона здатна забезпечити прогресивний розвиток економіки країни. На нашу думку, для підвищення ефективності працевлаштування молоді доцільно створити належні умови для реалізації її соціальних гарантій на ринку праці. Для цього потрібно посилити роботу в сфері освіти і професійного навчання, спрямувавши її на всебічний розвиток молодшої особи, виховання її моральних якостей, підвищення її освітнього й професійного рівня. Це створить умови для забезпечення ринку праці якісною робочою силою.

Список використаних джерел

1. Гольбін М. Точка зору експерта: “Відплив молодих мізків” або чому освічена молодь виїжджає з України [Електронний ресурс] / М. Гольбін. – Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua/articles/1040.html>
2. Грішнова О. А. Молоді спеціалісти на ринку праці: проблеми конкурентоспроможності та працевлаштування / О. А. Грішнова, А. Є. Самарцева // *Економіка и управление*. – 2013. – № 2. – С. 49–54.
3. Лібанова Е. М. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / Е. М. Лібанова. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.
4. Ринок праці України: перспективи євроінтеграції : монографія / Гнибіденко І. Ф., Кузнєцова Н. Б., Маршавін Ю. М. та ін. ; за ред. І. Ф. Гнибіденка – К. : ІПК ДСЗУ, 2012. – 289 с.
5. Семенова Д. А. Основні напрями подолання безробіття серед молоді в Україні / Д. А. Семенова // *Стратегічні пріоритети*. – 2012. – № 2 (23). – С.138–142.
6. Ринок праці України – 2014 : стат. зб. (Електронний ресурс). – Режим доступу : <http://dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list>
7. Бараник З. П. Статистика ринку праці : навч. посібник / З. П. Бараник. – К. : КНЕУ, 2005. – 167 с.